

**Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын
20-майындагы № 157 “Улуттук наркы жөнүндө” Жарлыгын ишке
ашыруу боюнча 2022-2027-жылдарга улуттук наркты сактоо жана
өнүктүрүү жөнүндө Улуттук программа тууралуу Кыргыз
Республикасынын**

**Преидентинин Жарлыгынын долбооруна
НЕГИЗДЕМЕ-МААЛЫМКАТ**

1. Максат жана милдет

Ушул Жарлыктын долбоору кыргыз элинин жана Кыргызстан калкынын улуттук наркын сактоону жана андан өнүктүрүүнү камсыз кылуу максатында иштелип чыкты.

2. Баяндоочу бөлүк

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 20-майындагы № 157 “Улуттук наркы жөнүндө” Жарлыгы чыккан.

Кыргыз калкынын улуттук наркы элдин руханий тамырын, анын баштапкы идеялары жана бузулбас элдик эрежелери менен бекемделген. Ондогон кылымдардан бери келе жаткан, муундан муунга мурасталган каада-салттар, үрп-адаттар, ырым-жырымдар, ишенимдер, көчмөн элдердин жашоо-турмушунун руханий түркүктөрүнө, тиреничтерине айланган. Улуттук нарк элдин жашоо ураанын, ишенимин, дүйнө таанымын бекемдеп, улуттун жоголуп кетүүсүнөн сактаган жана өзүн өзү таанусунда маанилүү роль ойногон.

2.1. Долбоорду чечүүгө багытталган көйгөйдүн пайда болушу жана эмне үчүн мамлекеттик орган бул көйгөйдү өз алдынча чече албаганынын негиздемеси

Кыргыз Республикасы өзүнүн эгемендигин алгандан кийин демократиялык башкаруу формасын тандап алды. Бирок өлкө жана анын жарандары башка жактардан келген либералдык көз караштарга даяр эмес эле. Ушуга байланыштуу тыштын кирген таасирлер, кызыкчылыктардын кагылышы коомдун бөлүндүсүнө, түрдүү топторго, ошондой эле элдин салтына, дүйнө таанымына туура келбеген көрүнүштөрдүн массалык түрдө көбөйүшүнө дагы мүмкүнчүлүктөрдү ачып берген. Бардык реформалар саясий-экономикалык өсүштөргө гана арналып, элдин руханий өнүгүүсүнө тиешелүү көңүл бурулбай келген.

2.2. Бул көйгөйдүн тиешеси бар болгон кызыкчылык топтор, мамлекеттик орган тарабынан бул кызыкчылык топторунун өкүлдөрү менен консультация өткөрүлгөндүгү жана чечилүүчү көйгөй боюнча тараптарда кандай пикирлер бар экендиги тууралуу маалымат

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2021-жылдын 29-январындагы № 1 “Инсандын руханий-адеп-ахлактык өнүгүүсү жана дене тарбиясы жөнүндө” Жарлыгы кабыл алынып, аны ишке ашыруу боюнча иш-чараларды түзүү боюнча бардык мамлекеттик органдар, мекемелер жана коомдук уюмдар тартылган. Кыргыз Республикасынын Президентинин “Улуттук нарк жөнүндө” Жарлыгы жогорку Жарлыктын ырааттуу уландысы болгондугуна байланыштуу бардык мамлекеттик органдар, мекемелер, коомдук уюмдар катышып, элдин наркын калыбына келтирүү, нарктуу коомду түзүү боюнча сунуштарын берип, чоң салымдарын кошушту.

2.3. Сунуш кылынган варианттардын артыкчылыктарын жана кемчиликтерин баяндоо менен маселени чечүүнүн үчтөн кем эмес варианты

1. Кыргыз Республикасынын Президентинин Жарлыгы менен ушул жылы бекий турган Улуттук программанын артыкчылыгы, алгачкы жолу улуттук каада-салттарга, үрп-адаттарга карата социалдык-экономикалык долбоорлор иштелип чыгат. Бул мезгилге чейин кайсыл бир мамлекеттик ири долбоорлор улуттун өзгөчөлүгүн эске албай, көчүрүп алып келүү менен жүргөн. Алардын жыйынтыктары көрсөткөндөй, эч бир долбоор тиешелүү жетишкендиктерге алып келген жок.

2. Кыргызстан калкынын санын өсүшү, муундардын алмашышы, сырткы таасирлердин көбөйүшү, санариптешүү айдыңынын күчөшү менен көптөгөн улуттук каада-салттар, үрп-адаттар, нарк-насилдер унутулуп, ошол эле учурда бурмаланып кетип жатат. Мына ошол улуттук баалуулуктарды тескеген, бир нукка салган, алардын бүгүнкү учурдун талабына ылайык келтирген бир дагы мамлекеттик орган болгон эмес. Бул Жарлыктын ылайык улуттук баалуулуктар ыраатка келтирилип, инвентаризацияланат жана аларды өнүктүрүүгө бир нече ыңгайлуу шарттар жүргүзүлөт.

3. Элдин биримдигин, этностор аралык мамилелерди чыңдоо, улуттун адеп-абийирин, ар-намысын жана жарандык өзүн өзү таанууну өнүктүрүү социалдык маанилүү мүнөзгө ээ жана тез арада каржылоону талап кылат.

2.4. Көйгөйдү чечүүнүн альтернативдүү варианттарына салыштырма талдоо жана эмне үчүн мамлекеттик орган чечүүнүн сунуш кылынган вариантын тандап алганын негиздөө

Кыргыз Республикасынын Президентинин Жарлыгынын долбоору башка ченемдик укуктук актылардын долбоорлоруна салыштырмалуу ийкемдүү экендигин эске алып, долбоордун ушул вариантын иштеп чыгуу тандалып алынган.

3. Мүмкүн болуучу социалдык, экономикалык, укуктук, укук коргоочулук, гендердик, экологиялык, коррупциялык кесепеттердин божомолдору

Кыргыз Республикасынын Президентини ушул Жарлыгынын долбоорун кабыл алуу терс социалдык, экономикалык, укуктук, укук коргоочулук, гендердик, экологиялык, коррупциялык кесепеттерге алып келбейт.

4. Коомдук талкуунун жыйынтыктары жөнүндө маалымат

Долбоор ченемдик-укуктук болуп саналгандыктан, Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын расмий сайтына коомдук талкуудан өтүү үчүн жайгаштырылган.

5. Долбоордун мыйзамдарга шайкеш келишине талдоо жүргүзүү

Сунушталган долбоор колдонуудагы мыйзамдардын, ошондой эле Кыргыз Республикасы катышуучусу болгон, белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдердин ченемдерине карама-каршы келбейт.

6. Каржылоо зарылдыгы жөнүндө маалымат

Кыргыз Республикасынын Президентинин ушул Жарлыгынын долбоорун кабыл алуу Кыргыз Республикасынын Президентинин резервдик фондунун эсебинен акча каражатын талап кылат.

7. Жөнгө салуучулук таасирин талдоо жөнүндө маалымат

Берилген долбоор жөнгө салуучулук таасирине талдоо жүргүзүүнү талап кылбайт, анткени ишкердикти жөнгө салууга багытталган эмес.

**Кыргыз Республикасынын
Президентинин Администрациясынын
саясий жана экономикалык
изилдөөлөр башкармалыгынын
начальниги**

А.Н. Исанов